

Justitiedepartementet

Kriminalpolitiska enheten

Rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 13-14 december 2011

Dagordningspunkt 21

Rubrik

Europaparlamentets och rådets direktiv om miniminormer för brottsoffers rättigheter samt stöd till och skydd av brottsoffer – Allmän inriktning

Dokument

Något dokument har ännu inte presenterats inför rådsmötet.

Tidigare dokument

10610/11 DROIPEN 45 JUSTCIV 141 ENFOPOL 165
DATAPROTECT 58 SOC 434 FREMP 59 CODEC 887 + ADD 1 +
ADD 2

Fakta-PM Ju-dep 2010/11:124 Direktiv om miniminormer för brottsoffers rättigheter

14677/11 DROIPEN 106 JUSTCIV 243 ENFOPOL 322
DATAPROTECT 101 SOC 811 FREMP 87 CODEC 1516

15189/11 DROIPEN 113 JUSTCIV 261 ENFOPOL 340
DATAPROTECT 109 SOC 853 FREMP 92 CODEC 1623

15968/11 DROIPEN 124 JUSTCIV 285 ENFOPOL 372
DATAPROTECT 117 SOC 908 FREMP 96 CODEC 1787

17327/11 DROIPEN 143 JUSTCIV 325 ENFOPOL 411
DATAPROTECT 134 SOC 1022 FREMP 106 CODEC 2147

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden

Den 8 juni och den 21 oktober 2011 (information).

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott

Justitieutskottet den 7 juni 2011 (information), den 27 september 2011 (överläggning) och den 20 oktober 2011 (information).

Bakgrund

Den 18 maj 2011 presenterade kommissionen ett åtgärdspaket för att stärka brottsoffers rättigheter i EU. Åtgärdspaketet är ett steg mot ökat fokus på brottsoffer och deras behov i EU-ländernas rättssystem. Brottsofferpaketet består av tre delar; ett meddelande, ett förslag till direktiv om miniminormer för brottsoffer och ett förslag till förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga förfaranden. Förslaget till direktiv om miniminormer för skydd av brottsoffer ingår i EU:s övergripande mål för ett område för frihet, säkerhet och rättvisa inom unionen och ska ge brottsoffer möjlighet att kunna åberopa samma grundläggande rättigheter samt känna förtroende för rättsväsendet inom hela EU.

Sedan 2001 finns ett rambeslut (2001/220/RIF) om brottsoffers ställning i straffrättsliga förfaranden, som innehåller miniminormer. Ett flertal utvärderingar har indikerat att det finns brister när det gäller medlemsstaternas genomförande på nationell nivå av rambeslutet och att nivån på brottsoffers rättigheter varierar mycket inom unionen. Kommissionen anser att brottsoffers roll och behov i straffrättsliga förfaranden inte i tillräckligt hög grad har varit föremål för åtgärder. Såväl rådet som Europaparlamentet har dessutom uppmanat kommissionen att vidta åtgärder för att stärka brottsoffers rättigheter i EU. Mot denna bakgrund samt då Lissabonfördraget innehåller en ny rättslig grund som möjliggör för EU att lagstifta om miniminormer avseende brottsoffers rättigheter, föreslår kommissionen att brottsoffers rättigheter stärks. Det nya brottsofferdirektivet ska ersätta rambeslutet om brottsoffers ställning i straffrättsliga förfaranden.

Vid RIF-rådet den 10 juni 2011 antogs även en resolution ("Budapestfärdplanen") för brottsoffers rättigheter (dok. 11108/11). Kommissionens förslag till direktiv om miniminormer för brottsoffer ingår som åtgärd A i färdplanen.

Förhandlingar om förslaget till direktiv inleddes på arbetsgruppsnivå i mitten av juli i år och förhandlingarna pågår alltjämt i rådet.

Europaparlamentet har ännu inte lämnat sitt ändringsförslag i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. I nuläget finns heller ingen information om när Europaparlamentet kommer att lämna sitt ändringsförslag. Troligt är dock att parlamentet kommer att lämna ändringsförslaget under våren 2012 och att trilogförhandlingar mellan rådet, Europaparlamentet och kommissionen kommer att inledas kort därefter.

Syftet med behandlingen i rådet den 13-14 december är att anta en allmän inriktning avseende hela direktivförslaget.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 82(2) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Direktivet antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet (artikel 294 EUF-fördraget). Rådet beslutar med kvalificerad majoritet och Europaparlamentet är medbeslutande. Förfarandet innebär att både rådets och Europaparlamentets godkännande krävs för att förslaget till direktiv ska antas.

Svensk ståndpunkt

Arbetet med att stärka rättigheterna för brottsoffer i EU är en viktig fråga, som Sverige har drivit under lång tid.

Syftet med direktivet är att säkerställa att alla brottsoffer får lämpligt skydd och stöd, kan delta i straffrättsliga förfaranden, får erkännande och behandlas med respekt, känslighet och professionalism, utan någon form av diskriminering, i alla kontakter med myndigheter, brottsofferorganisationer och instanser för reparativ rättvisa (t.ex. medling). Sverige välkomnar syftet med direktivet. Det överensstämmer i hög grad med Sveriges ambitioner för brottsoffers rättigheter nationellt och det bör också göra det i EU.

Sverige verkar i förhandlingarna för att det slutgiltiga direktivet ska få ett innehåll som ger ett mervärde för presumtiva brottsoffer i EU, samtidigt som viktiga aspekter av det svenska rättssystemet inte påverkas på ett för Sverige icke önskvärt sätt.

Som texten i direktivet i nuläget är formulerad skulle det svenska rättssystemet troligtvis endast komma att påverkas i begränsad omfattning. Dock har förhandlingarna med Europaparlamentet ännu inte inletts. I dagsläget går det därför inte att bedöma hur den slutgiltiga texten kommer att formuleras eller hur svensk lagstiftning i slutändan kan komma att påverkas. Sverige kommer i de fortsatta trilogförhandlingarna mellan rådet, Europaparlamentet och

kommissionen att bevaka utformningen av texten och för oss viktiga aspekter.

Sverige kommer med största sannolikhet att kunna stödja att rådet antar en allmän inriktning avseende hela direktivförslaget. Detta dock med reservation för att den slutgiltiga texten i nuläget ännu inte är slutförhandlad.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentet har ännu inte yttrat sig över förslaget.

Förslaget

Innehåll

Direktivet omfattar i nuläget 30 artiklar indelade i sex kapitel. I förslaget finns även ca 40 beaktandesatser.

I *kapitel 1* finns inledande bestämmelser. Här anges målet med direktivet. Vidare tas definitioner upp av ett antal begrepp, bl.a. "brottsoffer" och "familjemedlemmar". Det bör noteras att brottsoffer enligt definitionen inte bara är personer vilka direkt har påverkats av ett brott; även olika typer av familjemedlemmar till en person som har avlidit på grund av brott, vilka definieras enligt nationell rätt, omfattas.

Bestämmelser om information och stöd finns i *kapitel 2*. I detta kapitel finns artiklar om rätt att få information vid den första kontakten med en behörig myndighet, rätt till bekräftelse på att polisanmälan har mottagits, rätt att få information om det egna ärendet, rätt att förstå och bli förstådd, rätt till tolkning och översättning samt rätt att få hjälp från brottsofferstödjande verksamheter.

I *kapitel 3* finns bestämmelser om brottsoffers deltagande i straffrättsliga förfaranden. Det omfattar artiklar avseende rätt att höras, rättigheter i samband med beslut om att inte väcka åtal, rätt till skydd vid förfaranden avseende reparativ rättvisa, rätt till rättshjälp, rätt till kostnadsersättning, rätt att återfå egendom, rätt till beslut om ersättning från förövaren i samband med straffrättsliga förfaranden samt rättigheter för brottsoffer bosatta i en annan EU-medlemsstat.

Bestämmelser om sårbarhet och skydd av brottsoffer finns i *kapitel 4*. Det omfattar artiklar avseende rätt till skydd, rätt till förhindrande av kontakt mellan brottsoffer och förövare, rätt till skydd vid förhör i samband med straffrättsliga förfaranden (specifika artiklar finns även för sårbara brottsoffer/barn), rätt till skydd av den personliga integriteten samt sårbarhetsidentifiering. Brottsoffer kan vara i en utsatt position,

som kräver känslig och försiktig behandling. Brottsoffer, som identifieras som sårbara på grund av personliga omständigheter eller brottets art, ska efter en individuell bedömning kunna omfattas av specifika åtgärder och hänsyn. Detta för att underlätta för dem att delta i straffrättsliga förfaranden. Barn anges i nuläget alltid vara att anse som sårbara.

Allmänna bestämmelser finns i *kapitel 6*, som omfattar artiklar avseende fortbildning av yrkesverksamma (t.ex. poliser, åklagare och domare) samt samarbete och samordning av insatser, såväl medlemsstaterna emellan som mellan myndigheter inom varje medlemsstat.

Kapitel 7 innehåller slutbestämmelser med artiklar avseende införlivande och ikraftträdande av direktivet, insamling av information och statistik om direktivets genomförande, ersättande/upphävande av rambeslut 2001/220/RIF samt vilka adressater direktivet riktar sig till.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Sveriges bedömning i nuläget är att direktivet kan komma att få viss påverkan på svensk lagstiftning. Det beror dock på den slutgiltiga utformningen av främst definitionerna av brottsoffer i artikel 2 och sårbara brottsoffer i artikel 21, artikel 12 om rätt till rättshjälp, artikel 13 om rätt till kostnadsersättning, artikel 16 om rättigheter för brottsoffer bosatta i en annan EU-medlemsstat liksom artikel 20 om rätt till skydd av den personliga integriteten.

Ekonomiska konsekvenser

Utgångspunkten är att eventuella ekonomiska konsekvenser, såväl nationella som inom EU, ska finansieras inom befintlig budgetram. Med tanke på det finansiella läget och att Sveriges nettoavgift till EU-budgeten inte bör öka etc. intar Sverige i förhandlingarna en budgetrestriktiv hållning och förordar därmed budgetrestriktiva förslag.